

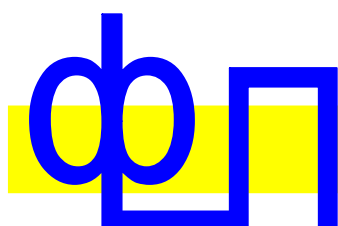
форум Права

Н а у к о в и й ж у р н а л

2012. -№ 2.

Електронне наукове фахове видання

Виходить: *4 рази на рік*
Засновано: *2005 рік*
Засновник: *Харківський національний університет внутрішніх справ*
Видавець: *Харківський національний університет внутрішніх справ*

2012-2

© ХНУВС, 2012

Затверджено Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ,
протокол № 5 від 05.06.2012 р.

УДК 34+35

Редакційна колегія

Головний редактор
Відповідальний секретар

Марцеляк О.В.	д-р юрид. наук, проф.
Зозуля І.В.	д-р юрид. наук, ст. наук. співр.
Головко О.М.	д-р юрид. наук, проф.
Комзюк А.Т.	д-р юрид. наук, проф.
Литвинов О.М.	д-р юрид. наук, доц.
Мічурін Є.О.	д-р юрид. наук, доц.
Слінько С.В.	д-р юрид. наук, доц.

Тематика згідно з галуззю науки **“12.00.00 – Юридичні науки”** відповідно до чинного переліку галузей наук

Розглядаються концептуально-методологічні засади, теорія і практика права та державного управління

Відп. за випуск: д-р юрид. наук, проф.

Технічний редактор: д-р юрид. наук, ст. наук. співр.

Коректор:

Комп'ютерна верстка та оформлення:

О.В. Марцеляк

І.В. Зозуля

С.Г. Перцов

А.О. Зозуля

Мінімальні системні вимоги: операційна система MS Windows 98/2000/XP/2003, браузер MS Internet Explorer версії 5 та вище, Adobe Acrobat (Adobe Reader).

Адреса редколегії журналу

61080, м. Харків, пр. 50-річчя СРСР, 27

Харківський національний університет внутрішніх справ

Редакція наукового журналу «Форум права»

Тел. (+38-057) 7398-307; 340-77-05; +38-050-30-39-118

E-mail: Zozulja@adm.univd.kharkov.ua
Zozulia2000@mail.ru
Journals@meta.ua

Відповідає наказу Міністерства освіти і науки України, Національної академії наук України, Вищої атестаційної комісії України «Про затвердження Положення про електронні наукові фахові видання» від 30.09.2004 р., № 768/431/547.

Внесений до переліку наукових фахових видань постановою президії ВАК України від 18.01.2007 р., № 3-05/1 (Бюлетень ВАК України. – 2007. – № 2. – С. 5).

Кількість випусків електронного наукового видання «Форум права» з 3 до 4 номерів на рік збільшена згідно з листом ВАК України від 10.06.2010 р., № 02-76-05/1255.

ЗМІСТ

<i>Авдєєв О.О.</i> Адміністративні процедури здійснення державного контролю за діяльністю вищих навчальних закладів України	9
<i>Айдемський Є.В.</i> Кримінальний контроль організованої злочинності за діяльністю гральних закладів	15
<i>Алексєєва О.Є.</i> Члени наглядової ради акціонерного товариства: особливості взаємовідносин із акціонерним товариством	23
<i>Анікєєв Г.Б.</i> Особливості реалізації захисної функції юридичної допомоги на підставі договору	28
<i>Бабенко Е.В.</i> Удосконалення нормативно-правових засад укладення та зміни трудового договору	34
<i>Бачинський Т.В.</i> Детермінанти формування правосвідомості та правової культури шкільної молоді: спроби їх класифікації	40
<i>Бездітко Д.В.</i> Деякі аспекти послуги в цивільному праві крізь призму договору охорони життя та здоров'я фізичної особи	48
<i>Бєлов Д.М.</i> Окремі особливості структури правової норми, що закріплює основи конституційного ладу	53
<i>Біленко В.А.</i> Оціночні поняття: юридико-лексикологічні проблеми мовленнєвої компетентності в адміністративно-деліктній сфері	59
<i>Білінський Д.О.</i> Про особливості застосування загальноправового принципу справедливості до фінансових правовідносин	67
<i>Богачова О.В.</i> Окремі проблемні аспекти планування вітчизняної законотворчості	71
<i>Бокоч І.М.</i> Завідомо невинний як потерпілий у складі злочину, передбаченому ст.372 Кримінального кодексу України «Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності»	77
<i>Бутко П.Є.</i> Критерій громадянства при визначенні правового статусу фізичних осіб – платників податків	82
<i>Васильєв В.М.</i> До питання про юридичну відповідальність державного підприємства	87
<i>Волохов О.С.</i> Особливості використання «м'якого» права в актах міжнародного регулювання праці	94
<i>В'юник М.С.</i> Законна сила вироку у кримінальному процесі	102
<i>Ганечко О.М.</i> Регулювання права осіб похилого віку на соціальний захист у міжнародно-правових актах	108
<i>Гладкова Є.О.</i> Питання запобігання злочинам проти працівників ОВС	113
<i>Глинська О.В.</i> Територіальна громада як суб'єкт права комунальної власності	120
<i>Голуб М.В.</i> Питання організації охорони громадського порядку у регіоні	126
<i>Гомзяк І.А.</i> Деонтологія національного правотворення	133
<i>Гончарова Н.І.</i> Інституалізація феноменів віктимності та віктимної поведінки в українському законодавстві: досвід поразки	140
<i>Гордеюк А.О.</i> Проблема співвідношення премії та преміювання	149
<i>Грекова М.М.</i> Пріоритетні напрями удосконалення трудового законодавства України під впливом міжнародних трудових стандартів	154
<i>Гришук В.Л.</i> Реалізація примусу органами Державної податкової служби України при наявності податкового боргу платника податку: міжгалузевий аспект	161

<i>Гузь О.Ю.</i> Дискримінація як форма порушення прав людини	166
<i>Давидюк В.М.</i> Зовнішньоекономічна безпека як невід'ємний елемент економічної безпеки держави	170
<i>Данилова М.В.</i> Диференціація правового регулювання колективних трудових прав суддів України	178
<i>Дідиченко М.А.</i> Стан соціального забезпечення суддів в умовах проведення судової реформи	183
<i>Дмитренко Ю.М.</i> Банківська діяльність як інститут фінансового права	188
<i>Дмитрієв І.В.</i> Проблеми правового регулювання агентурної роботи оперативних підрозділів податкової міліції	196
<i>Дмитрієнко І.В., Дмитрієнко Ю.М.</i> Суперечності та протиріччя української правової свідомості та культури	205
<i>Дмитрієнко Ю.М.</i> Дві вісі формування української правової свідомості та культури	221
<i>Доценко О.О.</i> Окремі аспекти захисту прав глядачів як сторони в договорах у сфері шоу-бізнесу	242
<i>Єрмілова М.Г.</i> Особливості забезпечення соціально-економічних гарантій правового статусу дітей з обмеженими можливостями здоров'я	247
<i>Єфремова Г.В.</i> Поняття і сутність загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності	256
<i>Єфремова І.І.</i> Нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві	261
<i>Журавель В.І.</i> Світовий досвід взаємодії організацій працівників та роботодавців	267
<i>Задирака Н.Ю., Берднікова К.В.</i> Шляхи становлення антикорупційного законодавства в Україні	274
<i>Зозуля І.В.</i> Звернення керівництва МВС України як особлива форма його діяльності	278
<i>Льїн О.В.</i> Кримінальне середовище як об'єкт оперативно-розшукового контролю	289
<i>Льків Н.В.</i> Державний земельний кадастр в Україні: еколого-правові аспекти	295
<i>Калініченко Г.В.</i> Поняття, сутність та функції податкового векселя	301
<i>Капітаненко Н.П.</i> Особливості адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері грального бізнесу	308
<i>Кашкарьова О.В.</i> Страхові відносини як інститут фінансового права	314
<i>Клемпарський М.М.</i> Щодо видів державних службовців як суб'єктів трудового права	319
<i>Клочко А.М.</i> Специфіка юридичної відповідальності суб'єктів кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України	325
<i>Кметик Х.В., Рудник Т.В.</i> Правові аспекти розміщення реклами як об'єкта права інтелектуальної власності у ЗМІ України	333
<i>Книженко О.О., Пацеля Г.А.</i> Актуальні питання відповідальності за ухилення від неповернення виручки в іноземній валюті: адміністративний чи кримінальний проступок	340
<i>Кобзєва Т.А.</i> Удосконалення законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення в сфері протидії легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом	347
<i>Ковальов С.С.</i> Поняття та особливості дисциплінарного провадження: принципи, суб'єкти, стадії	352

<i>Коритцев Г.І.</i> Принципи заохочення сумлінної праці	358
<i>Корнієнко І.В.</i> Основні положення цивільного процесуального права у творчості Є.В. Васьковського	363
<i>Корчева Т.В.</i> Щодо питання реалізації прав учасників процесу у кримінальному провадженні за новим Кримінальним процесуальним кодексом України	367
<i>Костюк А.В.</i> Організаційно-правове забезпечення основних напрямків державного фінансового контролю	372
<i>Кравець М.О.</i> Адміністративно-правова кваліфікація порушень митних правил за ст.468 Митного кодексу України в правозастосовчій діяльності митних органів	379
<i>Крайник Г.С.</i> Порівняльний аналіз кримінального законодавства України та деяких інших країн щодо відповідальності за злочини проти безпеки виробництва	384
<i>Кримчак С.О.</i> Співвідношення нагляду та контролю у діяльності державних органів як суб'єктів трудового права	389
<i>Ксендзюк В.Ю.</i> Деякі питання адміністративної діяльності органів внутрішніх справ України з охорони навколишнього природного середовища	394
<i>Лекарь С.І.</i> Поняття та зміст економічної безпеки	399
<i>Лісіцков О.В.</i> Адміністративно-правова природа відносин у сфері проходження служби в органах державної пенітенціарної служби	403
<i>Лісогорова К.М.</i> Основні риси кодифікації цивільного законодавства в Україні в період десталінізації (середина 1950-х – середина 1960-х рр.)	408
<i>Лупина О.М.</i> До питання про поняття медичної допомоги в системі соціального забезпечення фізичних осіб	414
<i>Лушпаєв С.О.</i> Щодо законодавства України про продовольчу безпеку	419
<i>Любчик О.А.</i> Особливості відносин, які пов'язані зі зверненням до суду, при вирішенні індивідуальних трудових спорів	426
<i>Макух О.В.</i> Вихідні засади співвідношення приватного та публічного при правовому регулюванні	432
<i>Манжай О.В., Вінаков А.В.</i> Використання програмного забезпечення для провадження окремих слідчих дій та оперативно-розшукових заходів	437
<i>Марченко Р.В.</i> Допит свідка як спосіб забезпечення судом доказів по цивільних справах	442
<i>Мельничук О.С.</i> Концепція центр-периферійних відносин міста та держави	449
<i>Меркулов С.М.</i> Реалізація обвинувачення: поняття, сутність, етапи за новим кримінальним процесуальним законодавством	456
<i>Мидвецький О.В.</i> Політизація покарання в епоху глобалізації	460
<i>Мозолєвська О.М.</i> Розкриття інформації з обмеженим доступом з санкції місцевого загального суду: інформаційно-правовий аспект	466
<i>Моїсєєв О.М.</i> Роз'яснення висновку комплексної експертизи під час допиту експерта в суді	470
<i>Мосьондз С.О.</i> Сутнісна характеристика інформаційно-аналітичного забезпечення здійснення державної політики у сфері науки	476
<i>Мурза В.В.</i> Особливості державного нагляду в державі	481
<i>Немеш П.Ф.</i> Процесуально-правовий статус суду як передумова права на відвід у цивільному процесі	486
<i>Новошицька В.І.</i> Щодо порядку добровільного відшкодування збитків у сфері господарювання	491

<i>Обрусна С.Ю.</i> Механізм запровадження суду присяжних в Україні: історичний досвід та сучасні перспективи	496
<i>Олефір А.О.</i> До проблеми господарсько-правового регулювання цін на продукцію охорони здоров'я в державних закупівлях	503
<i>Олійник В.М.</i> Поняття та принципи взаємодії при виявленні та розкритті злочинів у сфері господарської діяльності	511
<i>Олійник О.О.</i> Адміністративно-правове регулювання судово-експертної діяльності: деякі теоретичні аспекти	519
<i>Павлик Л.В.</i> Перспективи виділення категорії кримінального проступку за злочинні посягання у сфері економіки	524
<i>Падалка А.О.</i> Державний захист трудових прав працівників та роботодавців як форма захисту	532
<i>Падалко Г.В.</i> Конституційно-правові проблеми співвідношення та взаємодії служби в органах місцевого самоврядування та державної служби в умовах адміністративної реформи в Україні	538
<i>Переясловська Ю.А.</i> Підстави захисту корпоративних прав та законних інтересів держави	546
<i>Петренко Д.О.</i> Щодо реалізації права громадян на отримання інформації про наявність вільних земельних ділянок комунальної власності	553
<i>Петрик В.В.</i> Процесуально-правовий статус експерта як передумова права на відвід у цивільному процесі	558
<i>Петров Є.В.</i> Деякі нариси до дискусії про правову природу господарського права	563
<i>Пліс І.О.</i> Окремі питання виконання податкового обов'язку фізичними особами (за матеріалами судової практики)	569
<i>Покальчук М.Ю.</i> Правові питання припинення діяльності сільськогосподарських підприємств внаслідок визнання їх банкрутами	574
<i>Пушняк О.В.</i> До питання співвідношення термінів «набуття чинності нормативно-правовим актом» та «введення в дію нормативно-правового акта»	580
<i>Решетник Л.П.</i> Окремі правові питання підстав та умов майнової відповідальності за порушення екологічних прав громадян	593
<i>Романова А.А.</i> Система забезпечення прав і свобод людини та громадянина в Україні	599
<i>Руфанова В.М.</i> Кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють злочини, пов'язані з незаконним використанням бюджетних коштів	603
<i>Сакало В.О.</i> Інформована згода на медичне втручання: біоетичний аспект	609
<i>Сіваш О.М.</i> Теоретична розробка питань суверенітету в Росії XVIII ст.	614
<i>Скуратович І.М.</i> До питання про дворянські привілеї в Російській імперії (кінець XIX – початок XX ст.)	621
<i>Смоков С.М.</i> Види обмежень конституційних прав громадян у новому Кримінальному процесуальному кодексі України	628
<i>Соколенко О.Л.</i> Теоретичні засади адміністративно-правового регулювання захисту прав громадян	633
<i>Соколова Я.А.</i> Проведення дослідчої перевірки під час розслідування злочинів, пов'язаних з невилплатою заробітної плати	640
<i>Солодун О.В.</i> Оперативно-розшукова характеристика шахрайства	645
<i>Стародубцев А.А.</i> Етапи службової кар'єри в органах внутрішніх справ	654

<i>Степанюк Р.Л.</i> Основи комплексної методики розслідування службових злочинів корупційної спрямованості, вчинених у бюджетній сфері України	659
<i>Стецюк Б.Р.</i> Досудова стадія юридичного процесу в Давньоруській державі	665
<i>Столітній А.В.</i> Зарубіжний досвід застосування адміністративного затримання та шляхи його запозичення для України	670
<i>Тарасенко К.В.</i> Компетенція, форми і методи діяльності та відповідальність Ради національної безпеки і оборони України	679
<i>Тарасенко Л.Л.</i> Правове регулювання та особливості договору прокату транспортного засобу	693
<i>Тинювський Д.В.</i> Методи податкового контролю, що застосовуються в рамках виїзних податкових перевірок	700
<i>Топоркова М.М.</i> Типовий договір і договір приєднання як форма регулювання постачання тепловою енергією	709
<i>Туєв О.А.</i> Щодо ролі служб безпеки господарюючих суб'єктів у протидії рейдерству	714
<i>Усов Д.С.</i> До проблеми об'єкта розголошення державної таємниці (ст.328 КК України)	720
<i>Устінова-Бойченко Г.М.</i> Взаємозв'язок цивільної дієздатності та трудової дієздатності	725
<i>Федоришена Ю.Ю.</i> Фактори, що обумовлюють вчинення злочинів, пов'язаних з порушенням авторських та суміжних прав	728
<i>Фомін С.Б.</i> Засоби забезпечення розумності строків кримінального провадження за новим КПК України	735
<i>Христова Ю.В.</i> Дотримання прав і свобод людини при застосуванні кримінального законодавства про покарання співучасників злочину	742
<i>Чинчин М.М.</i> Деякі аспекти адміністрування податків і зборів в Україні	748
<i>Чумак К.О.</i> Порядок провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері пенсійного законодавства	754
<i>Шаптала Н.К.</i> Принципи розмежування приватного та публічного права при регулюванні фінансових відносин	759
<i>Шевчик О.С.</i> Валютні операції як об'єкт валютного контролю	763
<i>Шевчук З.І.</i> Структура права на судовий захист трудових прав	769
<i>Шевчук Т.А.</i> Щодо негативної ролі засобів масової інформації у популяризації заняття проституцією серед неповнолітніх	774
<i>Шелевер Н.В.</i> Співвідношення правових категорій: «імунітет» та «недоторканність»	779
<i>Шемігон Т.О.</i> Правове регулювання повноважень керівника вищого навчального закладу у проекті Закону України «Про вищу освіту» (нова редакція)	785
<i>Шигаль Д.А.</i> Логічні засади порівняльно-історичного методу у дослідженні історії державно-правових явищ	790
<i>Шостенко О.І.</i> Можливість перегляду Конституційним Судом України власних правових позицій	795
<i>Шульга А.М.</i> Проблема праворозуміння і прикладні критерії правової кваліфікації поведінки суб'єктів права	804
<i>Юрченко Ю.В.</i> Об'єкт адміністративно-правових відносин у сфері регулювання діяльності адміністративних судів	808

<i>Юсупов В.А.</i> Становлення та розвиток органів прокуратури до здобуття незалежності України	813
<i>Юхно О.О.</i> Окремі аспекти законотворчості щодо удосконалення проекту Закону України «Про статус слідчого»	819
<i>Яворська Н.І.</i> Аспекти адміністративно-правового забезпечення підприємництва в Україні	824
<i>Янчук Т.Ф.</i> Особисті заходи адміністративного припинення в діяльності митних органів: правова характеристика	829

УДК 349.42

М.Ю. ПОКАЛЬЧУК, Національний університет «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого»

ПРАВОВІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ВНАСЛІДОК ВИЗНАННЯ ЇХ БАНКРУТАМИ

Ключові слова: припинення діяльності, сільськогосподарські підприємства, банкрутство

Період становлення ринкових відносин в Україні характеризується кризою, яка спричинена у тому числі й неналежним правовим регулюванням інноваційних правових інститутів, до яких належить і банкрутство.

Процедура банкрутства є доволі складною. У чинному законодавстві передбачені особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств, що обумовлені специфікою їх правового становища.

Питаннями припинення діяльності суб'єктів господарювання займалися такі науковці, як: О.М. Вінник, В.В. Джуно, Б.М. Поляков, М.І. Тітов, Г.Ф. Шершеневич, В.С. Щербина та ін. Проте, недостатня кількість робіт, присвячених дослідженню банкрутства сільськогосподарських підприємств. Тому метою цієї статті є дослідження окремих правових питань особливостей припинення діяльності сільськогосподарських підприємств внаслідок визнання їх банкрутами.

Практичне та теоретичне значення даного дослідження полягає у нормативному регулюванні питань банкрутства сільськогосподарських підприємств. Отримані результати можуть використовуватись у нормотворчій діяльності, а також у теорії аграрного права.

Історично склалося, що вчені-правники, які досліджували поняття банкрутства, будували свої точки зору на визначенні, уведеному Г.Ф. Шершеневичем, на думку якого, під

«неможливістю боржника до виконання зобов'язання розуміється таке положення боржника, при якому він виявляється не в змозі задовольнити пред'явлені до нього, повністю законні, вимоги зі сторони кредиторів» [1, с.77]. На наше переконання, хоча ця думка була висловлена більше ніж 100 років тому, її актуальність на сьогодні залишається незмінною.

Як зазначає Б.М. Поляков – банкрутство боржників є невід'ємною частиною майнового обороту. В результаті банкрутства юридичних осіб відбувається перерозподіл власності, майно переходить з одних рук в інші. Банкрутство – це не зло, як вважає більшість пересічних громадян. Саме процедура банкрутства відіграє важливу роль в економіці України. За допомогою такої процедури відбувається лікування «фінансово хворих» господарюючих суб'єктів чи їх ліквідація [2, с.10].

Визначення банкрутства міститься у Господарському кодексі України, відповідно до якого банкрутством вважається нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури (ч.2 ст.209).

Основу правового регулювання питань, пов'язаних із банкрутством сільськогосподарських підприємств становить Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 р. № 2343-12 [3] (далі – Закон), що визначає банкрутство, як визнану господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури (ст.1).

Боржником у справі про банкрутство сільськогосподарського підприємства, справедливо зауважує Т.О. Коваленко, має бути лише юридична особа – створена і зареєстрована у встановленому законом порядку [4, с.37]. Тобто, дія статей 44, 50 Закону не поширюється на фізичних осіб, які здійснюють підприємницьку діяльність у сільському господарстві без створення юридичної особи,

особисті селянські господарства, підсобні сільські господарства промислових підприємств, що є їх структурними підрозділами.

Стаття 44 Закону визначає, що для цілей цього Закону під сільськогосподарськими підприємствами розуміються юридичні особи, основним видом діяльності яких є вирощування (виробництво, виробництво та переробка) сільськогосподарської продукції, виручка яких від реалізації вирощеної (виробленої, виробленої та переробленої) ними сільськогосподарської продукції складає не менше п'ятдесяти відсотків загальної суми виручки. Слід звернути увагу на те, що вказане визначення не відповідає поняттю «сільськогосподарський товаровиробник», яке міститься в інших законодавчих актах, зокрема, у Законі України «Про сільськогосподарську кооперацію» однією із ознак такого суб'єкта є отримання ним річного валового доходу від сільськогосподарської діяльності у розмірі більше ніж 75 % загальної суми валового доходу.

Крім того, дія ст.44 Закону розповсюджується також на рибні господарства, риболовецькі колгоспи, виручка яких від реалізації вирощеної (виробленої, виробленої та переробленої) сільськогосподарської продукції та виловлених водних біологічних ресурсів складає не менше п'ятдесяти відсотків загальної суми виручки.

На наше переконання, для усунення суперечностей між нормативними актами, що містять визначення сільськогосподарського підприємства, у ст.44 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» варто внести зміни, відповідно до яких слід замінити показник, що характеризує виручку від реалізації вирощеної (виробленої, виробленої та переробленої) ним сільськогосподарської продукції з 50 % на 75 %.

Слід звернути увагу на те, що до сільськогосподарських підприємств може бути віднесено лише ті підприємства, які переробляють власно вирощену сільськогосподарську продукцію. Зокрема, Вищий господарський суд України у постанові від 22 травня – 05 червня

2002 р., (справа № 05-01/189/6-16«а»/10/7), звертає увагу на те, що здійснення виключно переробки сільськогосподарської продукції без її вирощування (виробництва) не є правовою підставою для внесення відповідного суб'єкта підприємницької діяльності до числа сільськогосподарських у розумінні Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [5]. Отже, визначений у чинному законодавстві особливий порядок банкрутства сільськогосподарських підприємств не застосовується до підприємств, які займаються лише заготівлею, збутом, постачанням чи переробкою сільгосппродукції.

У провадженні у справах про банкрутство як сільськогосподарських так і інших підприємств виділяють певні стадії. Зупинимося на окремих стадіях, які мають свою специфіку.

На стадії подання заяви до господарського суду та порушення провадження у справі про банкрутство сільськогосподарського підприємства, заяву, як правило, подає кредитор, але право боржника на подання такої заяви також передбачено законодавством. У разі, якщо справа порушується за заявою боржника, він разом із заявою має одночасно подати план санації.

У випадку із фермерським господарством, заяву про порушення справи про банкрутство може подавати голова фермерського господарства за наявності згоди усіх членів фермерського господарства (ч.2 ст.50 Закону).

Але, у ч.2 ст.50 Закону визначено, що заява підприємця-голови фермерського господарства про порушення справи про банкрутство подається в господарський суд за наявності письмової згоди всіх членів фермерського господарства. Очевидно, що наведені положення цієї статті суперечить приписам ч.1 ст.1 Закону України «Про фермерське господарство», яка визначає, що фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання

прибутку на земельних ділянках, наданих їм для ведення фермерського господарства, відповідно до закону. Оскільки голова фермерського господарства не є підприємцем, то логічно ч.2 ст.50 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» викласти в такій редакції: «заява фермерського господарства, підписана головою, про порушення справи про банкрутство подається у господарський суд за наявності письмової згоди всіх членів фермерського господарства». При цьому, невідзначеним у законодавстві є порядок отримання вказаної письмової згоди членів фермерського господарства.

Ліквідаційна процедура сільськогосподарського підприємства розпочинається з моменту прийняття господарським судом постанови про визнання боржника банкрутом. Її суть полягає в тому, що визнана судом заборгованість ліквідується шляхом продажу майна банкрута та проведення розрахунків по його боргам. Максимально допустима тривалість цієї процедури 18 місяців. Її здійсненням покладається на ліквідаційну комісію, а контроль за її діяльністю здійснює ліквідатор.

Ліквідатором у справах про банкрутство сільськогосподарських підприємств є фізична особа, яка організовує здійснення ліквідаційної процедури та забезпечення задоволення визнаних судом вимог кредиторів, та відповідно до вимог ч.1 ст.3-1 Закону має вищу юридичну або економічну освіту та не є зацікавленою особою щодо боржника та кредиторів. На нашу думку, справами сільськогосподарського підприємства, що припиняється у порядку процедури банкрутства, має керувати професійно підготована особа, тобто ліквідатором має бути особа, що має вищу юридичну або економічну освіту та не є зацікавленою особою щодо боржника та кредиторів, володіє спеціальними знаннями у галузі сільськогосподарського виробництва, а також має знання у галузі податків та зборів, управління суб'єктом господарювання.

Таким чином, на наше переконання, ст.44 Закону України «Про відновлення плато-

спроможності боржника або визнання його банкрутом» слід доповнити положенням, у якому визначити вимоги, що ставляться до ліквідатора у справах про банкрутство сільськогосподарських підприємств. Тобто, ліквідатором у справах про банкрутство сільськогосподарського підприємства може призначатися фізична особа, яка має вищу юридичну або економічну освіту та не є зацікавленою особою щодо боржника та кредиторів, має досвід роботи у галузі сільськогосподарського виробництва, а також має відповідні знання у галузі податків та зборів, управління суб'єктом господарювання.

На стадії розрахунку з кредиторами, якщо після задоволення усіх вимог кредиторів залишилося майно, розмір якого є достатнім, згідно із законодавством, для функціонування суб'єкта господарювання, і власник (власники) бажає продовжувати господарську діяльність, то таке сільськогосподарське підприємство вважається таким, що не має боргів і може продовжувати своє сільськогосподарське товаровиробництво. Слід зазначити, що з усіх видів сільськогосподарських підприємств вимоги до мінімального розміру статутного капіталу передбачені законодавством лише щодо акціонерних товариств. Так, згідно ст.14 Закону України «Про акціонерні товариства» [6] мінімальний розмір статутного капіталу акціонерного товариства становить 1250 мінімальних заробітних плат виходячи із ставки мінімальної заробітної плати, що діє на момент створення (реєстрації) акціонерного товариства. Таким чином, для того, щоб сільськогосподарське акціонерне товариство продовжувало свою діяльність після задоволення усіх вимог кредиторів, розмір його статутного капіталу має залишитися не меншим за 1250 мінімальних заробітних плат. А для інших сільськогосподарських підприємств мінімальний розмір статутного капіталу фактично має бути не меншим однієї копійки.

Якщо ж господарський суд виявить, що ліквідатор не реалізував усі надані йому можливості для проведення якомога повного розрахунку з кредиторами або не використав

певні активи, то у такому разі виноситься ухвала про призначення нового ліквідатора для проведення ліквідаційної процедури.

За загальним правилом продаж будь-якого майна банкрута здійснюється на відкритих торгах і лише у разі надходження двох і більше пропозицій щодо придбання майна банкрута ліквідатор проводить конкурс (аукціон). Щодо ліквідаційної маси майна фермерського господарства, то його продаж має здійснюватися тільки за конкурсом, обов'язковими умовами якого є збереження цільового призначення сільськогосподарських об'єктів, що продаються. Така вимога є логічним продовженням правила збереження цільового і раціонального використання майна сільськогосподарського призначення. У випадку продажу об'єктів нерухомості, які використовуються з метою сільськогосподарського виробництва та є у власності сільськогосподарського підприємства, що визнано банкрутом, за інших рівних умов переважне право на придбання зазначених об'єктів належить сільськогосподарським підприємствам і фермерським господарствам, розташованим у даній місцевості [7, с.105]. На нашу думку, для усунення неточностей у законодавстві під розташуванням у даній місцевості слід розуміти адміністративно-територіальну одиницю, у якій зареєстроване відповідне сільськогосподарське підприємство.

На думку Б.М. Полякова «іншими рівними умовами» є випадки, коли покупець і суб'єкт переважного права запропонували однакову ціну об'єкта [8, с.189]. На наше переконання, продаж майна сільськогосподарського підприємства, що визнано банкрутом, має відбуватися на умовах конкурсу, а не аукціону. Тобто, при проведенні конкурсу покупці мають запропонувати якомога кращі умови використання зазначеного майна за призначенням. У іншому випадку можуть виникнути зловживання з боку осіб, що проводять аукціон. Адже незначна різниця у запропонованій ціні за об'єкти нерухомості сільськогосподарського підприємства надасть можливість придбати його несільськогосподарському підприємству чи будь-якій фізичній особі.

Особливим видом майна сільськогосподарських підприємств є об'єкти соціальної сфери села [4, с.43]. Відповідно до ст.31 Закону України «Про колективне сільськогосподарське підприємство», об'єкти соціальної сфери, житлового фонду, у тому числі незавершеного будівництва, а також внутрішньогосподарські меліоративні системи підприємств, що не підлягають паюванню в процесі реорганізації цих підприємств та передані на баланс підприємств – правонаступників, підлягають безоплатній передачі до комунальної власності в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Таким чином, звернення стягнення на об'єкти соціальної сфери, які перебувають у власності сільськогосподарського підприємства є неможливим, оскільки вони підлягають безоплатній передачі у комунальну власність. Причому, у Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» відсутні спеціальні положення, щодо об'єктів соціальної структури села, що є у власності сільськогосподарського підприємства, яке визнано банкрутом та ліквідується.

Важливим при провадженні процедури банкрутства сільськогосподарського підприємства є вирішення питання стосовно долі земельних ділянок. Земельна ділянка, надана фермерському господарству у тимчасове користування, у тому числі на умовах оренди, використовується відповідно до Земельного кодексу України (ч.11 ст.50 Закону). У разі ліквідації сільськогосподарського підприємства у зв'язку з визнанням його банкрутом рішення щодо земельних ділянок, які є у власності такого підприємства, надані йому у постійне чи тимчасове користування, у тому числі на умовах оренди, приймається відповідно до Земельного кодексу України (ч.4 ст.44 Закону). Тому, у разі ліквідації фермерського господарства внаслідок визнання його банкрутом, земельна ділянка, яка використовувалася на підставі договору оренди повертається орендодавцю. На нашу думку, із аналізу ст.31 Закону України «Про оренду землі» це

положення є логічним і у випадку банкрутства інших видів сільськогосподарських підприємств.

При ліквідації сільськогосподарського підприємства у зв'язку з визнанням його банкрутом звернення стягнення на земельні ділянки, призначені для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, допускається у випадках, коли у цього підприємства (власника землі) відсутнє інше майно, на яке може бути звернене стягнення, якщо інше не запропоновано власником земельної ділянки (ч.2 ст.139 ЗК). При чому, як уже наголошувалося, у Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» визначено, що питання щодо земельних ділянок, які є у власності сільськогосподарського підприємства, надані йому у тимчасове чи постійне користування вирішуються відповідно до Земельного кодексу України (ч.4 ст.44 Закону).

З аналізу норм Земельного кодексу України та Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» стосовно земельних ділянок, що перебувають на праві власності, постійного або тимчасового користування у сільськогосподарському підприємстві під час процедури банкрутства вбачається, що існує певна колізія. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» є спеціальним нормативно-правовим актом, що регулює питання банкрутства сільськогосподарських підприємств, але при регулюванні земельних відносин відсилає до норм Земельного кодексу України. Земельним кодексом України встановлено, що землі сільськогосподарського призначення не можуть передаватись у власність іноземним громадянам, особам без громадянства, іноземним юридичним особам та іноземним державам (ч.5 ст.22 ЗК). Отже, по-перше, виникає питання про можливість придбання при ліквідації сільськогосподарського підприємства земельних ділянок сільськогосподарського призначення іноземним громадянином, особою без громадянства або іноземною юридич-

ною особою, які взагалі не можуть мати у власності земельні ділянки вказаної категорії.

Крім того, п.15 перехідних положень Земельного кодексу України зазначає, що до 01.01.2013 р. не допускається:

- купівля-продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, крім вилучення (викупу) їх для суспільних потреб;

- купівля-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок і зміна цільового призначення (використання) земельних ділянок, які перебувають у власності громадян та юридичних осіб для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, земельних ділянок, виділених в натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства, а також земельних часток (паїв), крім передачі їх у спадщину, обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку відповідно до закону та вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб.

Угоди (у тому числі довіреності), укладені під час дії заборони на купівлю-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок та земельних часток (паїв), в частині їх купівлі-продажу та іншим способом відчуження, а так само в частині передачі прав на відчуження цих земельних ділянок та земельних часток (паїв) на майбутнє є недійсними з моменту їх укладення (посвідчення).

Таким чином, законодавець у нормативному акті загальної дії, забороняє відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення у разі ліквідації сільськогосподарського підприємства, а у спеціальному нормативно-правовому акті таку можливість передбачає. Проте, зважаючи на те, що Земельний кодекс України має вищу юридичну силу по відношенню до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», то застосуванню у даному випадку підлягає Земельний кодекс України.

Отже, на даному етапі розвитку земельного та аграрного законодавства є неврегульо-

ваними питання стосовно долі земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що перебувають у приватній власності сільськогосподарського підприємства при провадження по справі про його банкрутство. Зважаючи на викладене, на період дії у земельному законодавстві заборони на відчуженню земельних ділянок сільськогосподарського призначення можливість здійснення процедури банкрутства сільськогосподарськими підприємствами, що мають у власності землі сільськогосподарського призначення, є обмеженою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шершеневич Г. Ф. Учение о несостоятельности / Г. Ф. Шершеневич. – Казань, 1890. – 461 с.
2. Поляков Б. Принципи інституту банкрутства / Б. Поляков // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 1. – С. 6–10.
3. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» : від 14.05.1992 р., № 2343-XII // ВВР України. – 1992. – № 31. – Ст. 440.
4. Коваленко Т. О. Правове регулювання банкрутства сільськогосподарських підприємств / Т. О. Коваленко // Законодавство України. Науково-практичні коментарі. – 2005. – № 5. – С. 36–45.
5. Постанова Вищого господарського суду України : від 22.05–05.06.2002 р., № 05-01/189/6-16«а»/10/7 // Законодавство України про банкрутство та судова практика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v10_7600-02.
6. Закон України «Про акціонерні товариства» : від 17.09.2008 р., № 514-VI // ВВР України. – 2008. – № 50–51. – Ст. 384.
7. Аграрне право України : підручник / за ред. О. О. Погрібного. – К. : Істина, 2007. – 448 с.
8. Поляков Б. М. Закон Украины «О восстановлении платежеспособности должника или признании его банкротом» : науч.-практ. комментарий / Б. М. Поляков ; под общей ред. Д. Н. Притыки. – К. : Издат. «Ін Юре», 2003. – 189 с.

Покальчук М. Ю. Правові питання припинення діяльності сільськогосподарських підприємств внаслідок визнання їх банкрутами / М. Ю. Покальчук // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 574–579 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12pmjvib.pdf>

Досліджено особливості припинення діяльності сільськогосподарських підприємств та окремо фермерських господарств внаслідок визнання їх банкрутами.

Покальчук М.Ю. Правовые вопросы прекращения деятельности сельскохозяйственных предприятий вследствие признания их банкротами

Исследованы особенности прекращения деятельности сельскохозяйственных предприятий и отдельно фермерских хозяйств вследствие признания их банкротами.

Pokalchuk M.U. Legal Termination of Farms Due to the Recognition of Their Bankruptcy

The features of the termination of agricultural enterprises and individual farmers due recognition of their bankruptcy are researched.